

Tilojen toiminnallinen ja pedagoginen käyttösuunnitelma

Nuorten toimintakeskus, Hosantie 2

Me-säätiö 25.4.2025

Sisällysluettelo

Johdanto	2
Tavoitteellista vapaa-ajan toimintaa	3
Tilojen toiminnallinen kuvaus	5
Liikuntatilat	5
Muut toiminnalliset tilat.....	6
Avoimet tilat	6
Pedagogisen suunnittelun arvopohja ja toiminnan keskeiset periaatteet	7
Katuideologia toiminnan perustana	7
Positiivinen pedagogiikka	8
Aktiivisen toimijuuden mahdollistaminen	10
Teknologia	11
Lähteet	12

Johdanto

Koivukylän Hosantielle perustettava nuorten toimintakeskus on vantaalaisille noin 13–20-vuotiaille nuorille suunnattu vapaa-ajan tila, jonka tavoitteena on tarjota nuorille laadukas, turvallinen ja innostava ympäristö harrastaa ja toteuttaa itseään. Havukoski-Koivukylän -alueelle sijoittuvan toimintakeskuksen avulla on mahdollista lisätä alueen nuorten hyvinvointia ja vaikuttaa positiivisesti alueen segregatiokehitykseen.

Toimintakeskus on uudenlainen katukulttuurista ammentava tila, joka yhdistää liikkumisen, luovuuden ja yhteisöllisyyden käyttäjälähtöisellä ja osallistavalla tavalla. Toimintaa on tarjolla kuutena päivänä viikossa ja tarkoituksena on sitouttaa nuoret keskuksen pitkäkestoiseksi jäseniksi. Keskuksen toiminta koostuu avoimesta toiminnasta, drop-in-sessioista, ilmoittautumista vaativista temaattisista ohjelmista sekä yksilötyöstä. Keskus on oppimisympäristön ja vapaa-ajan ympäristön yhdistelmä.

Kyse on törmäyttävästä toiminnasta: talo on kaikille nuorille avoin, mutta erityisesti pyritään tavoittamaan nuoria, joilla on taustassaan syrjäytymiselle altistavia riskitekijöitä, ja joita perinteinen vapaa-ajan toiminta ei tavoita. Ennaltaehkäisevän toiminnan kokonaisuus tukee hyvinvointia ja luo mahdollisuuksia löytää mielekäs tapa viettää vapaa-aikaa. Näin toiminta hillitsee myös negatiivisia ilmiöitä, kuten häiriökäyttäytymistä tai rikoksilla oireilua.

Toimintakeskus tuottaa vaikuttavuutta yksilö-, yhteisö-, ja rakennetasolla. Yksilötasolla toiminta lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta, ohjaa aktiiviseen osallistumiseen, lisää liikettä, vahvistaa oppimis- ja koulumyönteisyyttä sekä vahvistaa nuoren itsetuntoa, tulevaisuususkoa ja sosiaalisia taitoja. Monenlaisista taustoista nuoria mukaan kokoava toiminta laajentaa sosiaalisia piirejä ja auttaa löytämään kavereita yli alue- ja kulttuuritaustarajojen. Tämä ehkäisee eriytymistä ja eriarvoisuuden kokemusta. Toiminnalla on vaikutusta myös asuinalueen yhteisöllisyyteen ja turvallisuuteen. Pitkällä aikavälillä nuorten osallistumisessa ja osallisuuden kokemuksessa tapahtuu muutoksia laajemmin: yhä useampi nuori käy toisen asteen koulutuksen, osallistuu aktiivisesti yhteiskuntaan ja kokee kuuluvansa yhteisöön.

Tilan pedagogisen käyttösuunnitelman on laatinut Me-säätiön pedagoginen suunnitteluryhmä, johon kuuluu kolme kasvatustieteen maisterin koulutuksen suorittanutta ja alalla erilaisissa tehtävissä työskennellyttä henkilöä. Tilaan ja metodeihin on haettu inspiraatiota haavoittuvassa asemassa olevia nuoria hyvin tavoittavista malleista, kuten tanskalaisen GAME-järjestön ja ruotsalaisen Fryshusetin toiminnasta. Toiminnan lähtökohtana on Me-säätiön pedagoginen malli, joka on kehitetty Me-säätiön Mellunmäessä sijaitsevan Lasten ja perheiden talo Meltsin ja jalkapalloyhteisö FC Meltsin tarpeisiin vuodesta 2019 lähtien. Malli pohjautuu positiiviseen pedagogiikkaan ja tulevaisuususkoon. Nuorten

toimintakeskuksen pedagogiikan ja tilojen suunnitteluun on lisäksi otettu vaikutteita luovista, yhteisöllisistä ja innostavista oppimisympäristöistä ja konsepteista (mm. Tumo Center for Creative Technologies, Hive Helsinki, Lasten ja nuorten säätiön Spring-ideakilpailu).

Me-säätiö on 2015 perustettu säätiö, jonka tehtävä on vähentää lasten, nuorten ja perheiden eriarvoistumista. Me-säätiö on kymmenen vuoden ajan luonut ja rahoittanut erilaisia syrjäytymistä ennaltaehkäiseviä toimintamalleja yhdessä julkisen sektorin ja järjestökumppaneiden kanssa. Me-säätiö mittaa ja arvioi oman ja kumppaniensa toiminnan vaikuttavuutta sekä tuottaa ja edistää suojaavia keinoja ja toimintoja lapsille, nuorille ja perheille.

Tavoitteellista vapaa-ajan toimintaa

Nuorten toimintakeskuksen tila rakentuu matalan kynnyksen toiminnan ja vapaan kokeilun ympärille yhdistäen liikettä ja katukulttuurin eri muotoja. Toiminta on Suomen mittakaavassa uudenlainen yhdistelmä tavoitteellista kasvatustoimintaa sekä vapaata, suuressa määrin avointa ja ei-velvoittavaa. Vastaavan kaltainen toiminta esimerkiksi Tanskassa on osoittautunut erittäin tehokkaaksi juuri marginalisoitujen nuorten tavoittamisessa.

Tavoitteet perustuvat kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisäämiseen sekä psykososiaalisiin perustarpeisiin, kuten nuoruuden keskeiseen kehitystehtävään löytää oma paikkansa maailmassa sosiaalisten suhteiden ja ryhmien kautta. Toiminta on pitkäkestoista ja kulkee nuoren rinnalla tärkeissä nivelvaiheissa. Sujuvuuden, viihtyisyyden ja turvallisuuden vuoksi päivittäistoimintaa porrastetaan ikäryhmittäin.

Jotta toiminnan vaikuttavuutta voidaan seurata, nuoria ohjataan rekisteröitymään jäseniksi hyödyntämällä Me-säätiön kehittämää, yhteisötyössä jo muualla käytössä olevaa teknologiaa. Rekisteröityminen on vapaaehtoista, eikä rekisteröimättömyys ole este osallistumiselle.

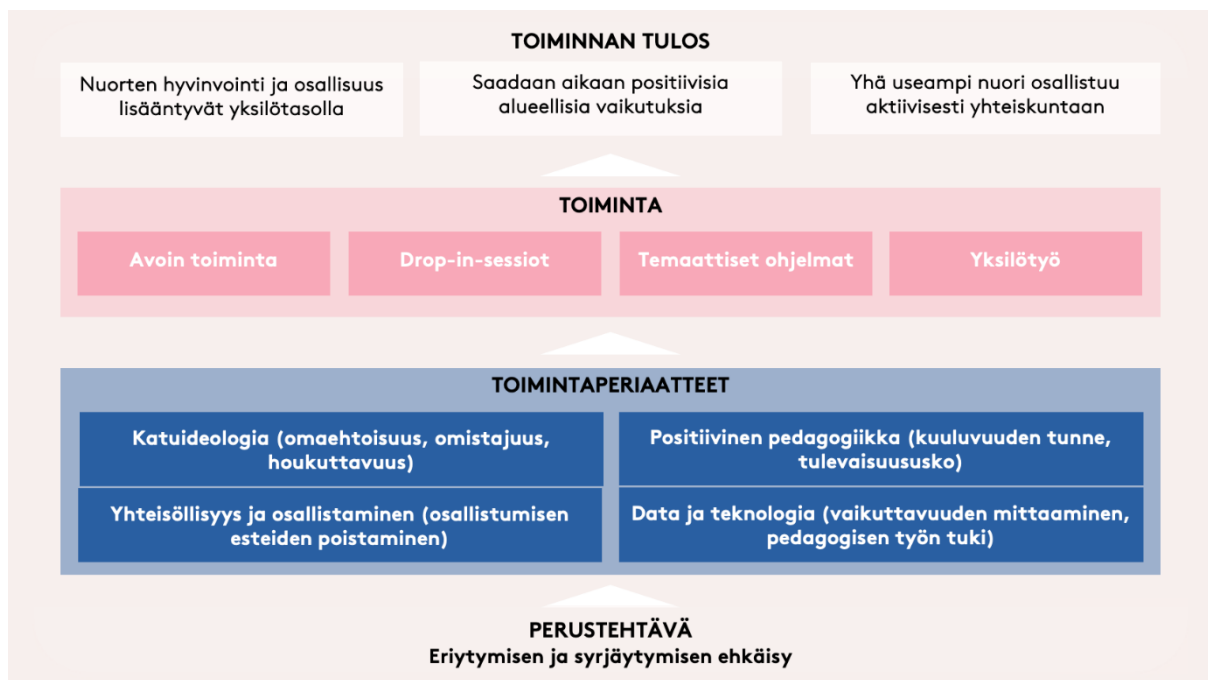
Keskuksen toiminta koostuu avoimesta toiminnasta, drop-in-sessioista, ilmoittautumista vaativista temaattisista ohjelmista sekä yksilötyöstä.

1. Avoin toiminta on kaikille nuorille tarkoitettua kynnyksetöntä toimintaa, jota on tarjolla kattavasti erityisesti iltapäivä- ja ilta-aikoina. Se on tavoitteellista toimintaa, jonka tarkoituksena on kohdata jokainen toiminnan pariin saapuva nuori ja käynnistää luottamussuhteen rakentuminen. Avoimesta ja muuntautuvasta luonteestaan huolimatta talon arjen perusrakenne säilyy tuttuina ja ennakoitavana: talolle tullessaan nuori tietää, mihin voi kiinnittyä. Selkeä rakenne, monipuolisen liikkeen mahdollistaminen ja nuorten itsensä suunnittelemat aktiviteetit luovat pohjan turvallisuudelle ja ehkäisevät esimerkiksi häiriökäyttäytymistä. Avoin toiminta voi olla osalle nuorista ainoa osallistumismuoto tai polku kohti tiiviimpää osallistumista.

2. Matalan kynnyksen osallistumiseen kannustavat drop-in-sessiot ovat joko viikkokalenterista löytyviä tai avoimen toiminnan lomaan muotoutuvia kertaluonteisia tai pidempikestoisia kokonaisuuksia, joiden muodostumista tukevat ohjaajat. Niihin voi saapua ilman ennakkoilmoittautumista tai sitoutumista. Drop-in-sessiot ovat erinomainen keino tulla mukaan sitouttavampaan toimintaan etenkin niille nuorille, joille on vaikea sitoutua säännölliseen harrastukseen.
3. Temaattiset ohjelmat ovat pitkäkestoisempia kokonaisuuksia, joihin edellytetään ilmoittautumista ja sitoutumista. Ohjelmissa toteutetaan kolmea peruseriaa: 1) nuoret saavat itse vaikuttaa siihen, minkälaisia temaattisia kokonaisuuksia keskuksessa järjestetään, 2) paikka ohjelmissa pyritään varmistamaan etenkin niille nuorille, joilla on taustassaan syrjäytymiselle altistavia riskitekijöitä, ja 3) ohjelmissa kiinnitetään erityistä huomiota nivelvaiheessa olevien sekä opiskelun ja työn ulkopuolella olevien nuorten tukemiseen. Ohjelmien sisällöt vaihtelevat lukuvuoden mittaisista harrastuksista esimerkiksi taidenäyttelyiden järjestämiseen tai jonkin tietyn teeman ympärille rakentuviin ohjelmiin.

Yksi esimerkki tällaisesta kokonaisuudesta on vertaisohjaajaohjelma, jossa nuori päteviytyy viikonlopun mittaisen koulutuksen ja tutustumisjakson jälkeen ohjaajaksi muille nuorille. Koulutuksessa perehdytään esimerkiksi turvallisen ilmapiirin rakentamiseen, vuorovaikutustaitoihin ja konfliktitilanteiden ratkaisutaitoihin. Positiivisen pedagogiikan hengessä valmistuminen koulutuksesta on talolla iso juttu ja sitä juhlistaan valmistuneiden toivomalla tavalla. Koulutuksen jälkeen vastavalmistuneet ohjaajat saavat valita, mihin lajiin, teemaan tai kokonaisuuteen he haluavat keskittyä. Ohjaustaitoja kerrytetään niissä aikuisen ohjaajan tukemana.

Yksilötyö toimintakeskuksessa tarkoittaa mahdollisuutta jutella turvallisen aikuisen kanssa luottamuksellisesti, matalalla kynnyksellä. Jokaisen keskuksella työskentelevän rooliin kuuluu ryhmäyttämisen lisäksi myös nuorten tukeminen yksilötasolla. Yksilötyö voi tarkoittaa myös kahdenvälisiä, vertaistuellisia mentoriohjelmiä. Suunnitteilla on esimerkiksi Isoveli-mentoriohjelma, jossa nivelvaiheessa oleville yhdeksäsluokkalaisille pojille tarjotaan aikuisen mentorin tukea sekä positiivisia roolimalleja ja kehityspolkuja peruskoulun jälkeiseen aikaan.

Kuva: Keskuksen perustehtävä, periaatteet, joille toiminta perustuu, toimintamuodot ja tavoiteltu lopputulos.

Tilojen toiminnallinen kuvaus

Liikuntatilat

Toimintakeskuksen liikuntatilat ovat monikäyttöisiä ja muunneltavia. Tilat kutsuvat spontaaniin osallistumiseen ja mahdollistavat monenlaisen liikkeen, esimerkiksi koripallon, scoottailun, tanssin ja kamppailulajit. Halli on keskuksen keskeisin tila ja aina auki pelailulle. Hallin kenttää voidaan käyttää päivittäisten pelailujen lisäksi esimerkiksi tapahtumatilana tai katufutisturnauksessa. Liike, pallottelu ja pelailu tehdään mahdollisimman helpoksi esimerkiksi siten, että alusta on asfalttia, eikä sisätossuja tarvitse vaihtaa kentälle mentäessä. Pelivälineet ovat aina esillä (tai lainattavissa helposti vastaanotosta). Tila ja katulajeihin liittyvä joustavuus mahdollistavat sen, että osallistuminen on monimuotoista ja sulavaa.

Toimintakeskukseen on suunnitteilla skeitti-, scootti ja BMX-pyöräilyyn soveltuvia alueita. Rampeilla nuorten harrastaminen on omaehtoista "freestyle"-tyyppistä itsensä fyysistä ilmaisua ja ylittämistä erilaisten temppujen ja temppusarjojen muodossa. Ramppielementit on suunniteltu niin, että lajit on helppo aloittaa, ne motivoivat kehittymään ja mahdollistavat vaativammankin harrastamisen. Rampit ovat erikokoisia ja lajien erilaisiin muotoihin soveltuvia elementtejä, esimerkiksi street-alue mukailee kaupunkiympäristöjen arkkitehtuuria. Street on toinen virallinen olympialaji skeittauksessa ja yhdistää maailman nuoria Lontoon South Bankseilta aina New Yorkin kaduille.

Muut toiminnalliset tilat

Toimintakeskuksessa on monenlaiseen käyttöön soveltuvia ryhmätiloja. Esimerkiksi galleria/ateljeetilassa voi huoletta työskennellä erilaisten materiaalien, kuten maalien ja saven parissa. Tila on kerroksellinen työtilan ja gallerian yhdistelmä, jossa voi rohkaistua kokeilemaan ja inspiroitua muiden teoksista. Tilassa näkyy tekijöidensä kädenjälki. Tässä galleriassa ei katsella valmiita taideteoksia, vaan ollaan itse mukana muuttuvan tilan tekemisessä, joka itsessään on taideteos.

Tuunaustilassa opitaan tärkeitä, suoraa nuoren omaa arkea hyödyttäviä kädentaitoja yhdessä ja toisilta. Taustalla on vahvasti katukulttuuriin liittyvä tee-se-itse-eetos ja oppiminen virheiden kautta. Tuunauskulttuuri madaltaa kynnystä osallistua ja lisää osallistumisen monimuotoisuutta. Tarjolla on tila, jossa välineitä voi huoltaa ja muokata ilman kustannuksia. Tuunaustilassa voi korjata ja muokata mitä tahansa, esimerkiksi pyöriä, scootteja tai mopon osia.

Nuoret ovat toivoneet myös omaa parturia ja ravintolaa. Toimintakeskuksen barber's shop on enemmän kuin parturi: se on yhteisöllinen ajanviettopaikka, jossa vaihdetaan kuulumisia ja nautitaan rennosta tunnelmasta. Parturit ovat nousseet nuorten keskuudessa uudeksi ilmiöksi useista syistä. Tyyli ja itsensä ilmaiseminen ovat keskeisiä tekijöitä – hiustenleikkauksista ja parran muotoilusta on tullut osa identiteettiä. Parturin tuominen talolle on inklusiivinen teko: eri taustoista tulevilla nuorilla voi olla erityisiä hiustyyppejä ja -tarpeita, joita kaikki parturikampaamot eivät osaa käsitellä. Barber's shopissa, kuten muissakin toiminnoissa tärkeänä elementtinä on taloustaidot ja yrittäjyyskasvatus. Nuoret suunnittelevat toiminnan alusta alkaen itse, harjoitellen esimerkiksi liikeidean kehittämistä, budjetointia, markkinointia ja tiimityötä.

Toimintakeskuksessa tehdään myös tyttöerityistä työtä tyttöjen omassa tilassa, jonka ensisijaisena tavoitteena on mahdollistaa osallisuutta, tukea riskiryhmissä olevia tyttöjä ja auttaa heitä löytämään omia voimavarojaan. Eriytetty tyttötyö mahdollistaa tytöille ominaisiin kysymyksiin, kuten tasa-arvoon ja naiseksi kasvamiseen liittyviin teemoihin pureutumisen. Tyttöjen tila on mukava, kotoisa, rento ja helposti muokattava. Tilan tarkemmat yksityiskohdat suunnitellaan yhdessä tyttöjen kanssa, jotta se vastaa juuri heidän tarpeisiinsa ja kiinnostuksen kohteisiinsa.

Avoimet tilat

Vastaanotto on tilojen käyntikortti. Selkeästi esillä olevat urheiluvälineet kuten skeittilaudat ja koripallot sekä talon päivittäinen lukujärjestys isolla näytöllä kutsuvat tulijan toimintaan. Vastaanotossa tulija kirjaa itsensä sisään, sitoutuu talon turvallisuussääntöihin, voi lainata urheiluvälineitä ja vaihtaa kuulumisia vastaanoton vastaavan kanssa. Sisäänkirjautumissovelluksen yhteydessä voidaan esimerkiksi kysyä, mitä kävijä tänään toivoo käynniltään ja missä roolissa hän haluaisi talolla olla. Kysymysten on tarkoitus ohjata kävijän polkua talolla Me-säätiön kehittämän, tietoturvallisen teknologian tukemana, jotta mukaan toimintaan olisi mahdollisimman helppoa ja turvallista liittyä.

Kahvila-alue on koko talon sydän, keskusaukio, johon tullaan heti vastaanoton jälkeen. Oleskelutilaan voi jäädä hengaillemaan, syömään välipalaa tai tekemään läksyjä. Viihtyisässä ja avoimessa tilassa on kahvilamaisesti pöytä- ja tuoliryhmiä. Hyllyillä on saatavilla lautapelejä, lehtiä ja kirjoja. Kahvilan lähellä on monenlaista esittävää taidetta mahdollistava lavarakenne, joka kutsuu esiintymään vaikka spontaanisti. Tilassa voidaan päivittäisen toiminnan lisäksi järjestää tapahtumia ja juhlia.

Toimintakeskuksesta rakennetaan aktiivisesti turvallisempaa tilaa, myös fyysisin ja tilallisin ratkaisuin. Esimerkiksi ryhmäpukuhuoneissa ja wc-tiloissa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että nuoret kokevat olonsa niissä turvalliseksi (mm. vaatteiden vaihtoon ja peseytymiseen tulee olla yksityinen mahdollisuus).

Pedagogisen suunnittelun arvopohja ja toiminnan keskeiset periaatteet

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on määritellyt keinoja, joilla voidaan ehkäistä nuorten syrjäytymistä. Erityisesti koulunkäynnin keskeytysten ehkäisemiseksi THL suosittaa vahvistamaan syrjäytymisriskissä olevan nuoren

- sisäistä motivaatiota
- myönteistä minäkäsitystä
- ydintaitojen oppimista
- yhteenkuuluvuutta
- sosiaalisia taitoja
- sosiaalista pääomaa
- tulevaisuuden uskoa ja vaihtoehtojen ennakointia (lähde 1).

Nuorten toimintakeskuksessa nämä periaatteet toteutuvat nuoria erilaisista taustoista törmäyttävässä toiminnassa, johon heitä sitoutetaan pitkäkestoisesti ja jossa toiminnan pohjana on nuoriso- ja vahvuuslähtöinen pedagogiikka. Tästä syystä pedagogisen toiminnan viitekehyyksi on valittu katuideologia, positiivinen pedagogiikka sekä osallisuuden vahvistaminen. Näihin pohjaten edellä mainitut THL:n määrittelemät keinot ovat limittyneitä toimintaan, eikä niitä siten opeteta ohjaajavetoisesti.

Katuideologia toiminnan perustana

Katuideologia näkyy nuorten toimintakeskuksessa lajeissa, sisällössä sekä keskuksen toimintaa ohjaavana viitekehyyksenä mm. seuraavilla tavoilla:

- Matalan kynnyksen inklusiivisessa toiminnassa
- Kaupunginosan, monenlaisten identiteettien ja paikallisten tarinoiden vaalimisena
- Työkaluna kehittää itseilmaisua ja rakentaa omaa tarinaa lyriikoiden tai vaikkapa tanssiteosten keinoin

- Arkkitehtuurissa, jossa hyödynnetään omaleimaista tilaa
- Talon eri aktiviteeteissa liikunnasta taiteeseen
- Ohjelmarakenteessa, aukioloajoissa
- Omistajuudessa: nuoret ovat aktiivisia toimijoita, rakentajia ja tarinankertajia
- Ohjaustyössä, jossa painotetaan vertaisoppijuutta aikuisen auktoriteetin sijaan
- Yhteisöllisyydessä

Katulajit ja katukulttuuri ovat syntyneet osaksi kaupunkikulttuuria vastauksena nuorten tarpeeseen ilmaista itseään, liikkua vapaasti ja löytää oma paikkansa kaupunkitilassa. Siksi ne voivat toimia houkuttavampina myös sellaisille osallistujille, jotka eivät syystä tai toisesta löydä paikkaansa perinteiseltä kentältä. Ennen kaikkea katulajit ja katukulttuuri ovat osallistavia ja saavutettavia.

Katukulttuuri on ytimeltään sosiaalista. Siihen liittyy vahvaa ryhmähenkeä sekä vertaisoppimista ja -tukea. Oppimista tapahtuu vertaistuellisessa ja dialektisessa suhteessa, jossa kokeneemman vertaisoppijan tai vertaisryhmän tuella vahvistetaan kehittymässä olevia taitoja ja siten onnistutaan omaan taitotasoon nähden haastavimmissakin taidoissa. Kokeilu, epäonnistuminen ja erehtyminen ovat katuideologian keskiössä: oppiminen tapahtuu niiden kautta, ei niitä vältellen. Epäonnistuminen on jatkuvasti läsnä ja jopa toivottavaa. Kun tekeminen perustuu epäonnistumiselle, ei sen pelkäämisestä tule rajoittavaa tekijää.

Katuideologian mukaisesti uutta luodaan ja opitaan sellaisten näkökulmien kautta, jotka kumpuavat nuorten omasta elämästä. Tällainen omaehtoisuuden vaaliminen vahvistaa sisäistä motivaatiota. Esimerkiksi hiphopin on todettu olevan hyödyllinen väline ympäristön ja historian ymmärtämisessä, kriittisen ajattelun kehittämisessä ja oman identiteetin rakentamisessa. Vaikkapa lyriikoita ja musiikkia yhdistelevissä drop-in-sessioissa rohkaistaan nuoria kriittiseen ajatteluun ja sitä kautta pohtimaan positiivista muutosta ja oikeudenmukaisempaa sekä kestävämpää yhteiskuntaa. Hiphop työvälineenä voi tutkitusti vahvistaa osallisuutta ja muokata itseen liittyviä kielteisiä identiteettejä uudelleen ja näin tukea kollektiivista myönteistä toimintaa. (Lähde 2).

Positiivinen pedagogiikka

Positiiviseen psykologiaan pohjautuva positiivinen pedagogiikka määrittää keskuksen kaikkea toimintaa arvopohjasta käytännön työkaluihin. Tiivistettynä se näkyy nuorten toimintakeskuksessa mm. seuraavilla tavoilla:

- Osallistavassa työotteessa
- Ohjaustyön konkreettisina työkaluina
- Talon vuodenkierrossa ja tapahtumissa
- Vuorovaikutustavassa
- Hyväksyvässä ja myönteisessä ilmapiirissä

- Tulevaisuusorientaatiossa
- Vahvuuksien, onnistumisien ja pitkäjänteisen työn esille nostamisena
- Yllättävinä, perinteisestä kaavasta tai totutusta tavasta poikkeavina elementteinä

Positiivinen pedagogiikka tarkoittaa sitä, että tietoisesti keskitytään vahvuuksiin sekä myönteisiin tunteisiin, kuten toiveikkuuteen ja iloon. Se ei ole yltiöpositiivisuutta tai negatiivisten kokemusten kieltämistä, vaan rakenne, jossa vuorovaikutus on kannustavaa ja jossa esimerkiksi onnistumisia ja etappeja tehdään näkyviksi. Tällaisen ilmapiirin luomiseksi keskuksen työntekijöiltä edellytetään perehtyneisyyttä voimavaralähtöiseen ja tulevaisuusorientoituneeseen työtoteeseen.

Toimintakeskus ympäristönä rakennetaan positiivisia kokemuksia ja onnistumista tukevaksi. Tästä syystä toiminnassa on mukana paljon liikettä ja ryhmämuotoista toimintaa. Ne ovat mainio keino ryhmäyttää, mahdollistaa spontaania osallistumista ja esimerkiksi hillitä häiriökäyttäytymistä. Kisailu, pelailu ja liike ovat sosiaalisesti ja emotionaalisesti palkitsevaa ja myös esimerkiksi itsesäätelyn opettelua. Siksi liikettä on keskuksella aina tarjolla, myös niille, jotka eivät identifioitu liikunnan harrastajiksi.

Tulevaisuususkon rakentaminen ja siihen vahvasti liittyvän minäpystyvyyden tunteen vahvistaminen on keskuksen toiminnan keskiössä. Nuori, jolla on hyvä minäpystyvyyden tunne, uskoo kykynsä suoriutua ja suhtautuu tulevaan luottavaisesti. Hyvä keino tukea minäpystyvyyden tunnetta on tehdä näkyväksi eritasoiset onnistumiset, etenkin sellaiset, jotka ovat vaatineet yhteistä vaivannäköä ja ponnistelua. Tästä syystä keskuksen vuodenkierto rakennetaan niin, että kaikkea sisältöä kasvatetaan ja rikastetaan kohti nuorten kanssa järjestettäviä turnauksia, näyttelyitä ja koko lukukauden kokoavia päätösfestivaaleja. Yhteisen, innostavan tavoitteen eteen ponnistelu toimii mainiona keinona suunnitelmallisuuden, sitouttamisen ja motivoinnin tukemisessa.

Turnausten tai festivaalien kaltaisiin projekteihin osallistetaan nuoria kullekin sopiviin rooleihin. Nuoret saavat aidosti vastuuta ja omistajuutta, esimerkiksi tapahtuman budjetti ja siihen liittyvät päätökset tehdään nuorten valitsemalla tavalla. Taloustaidot ja yrittäjyyskasvatus ovat tärkeä osa talon päivittäisrakennetta. Yrittäjämäiseen toimintaan kannustetaan esimerkiksi suunnittelemalla ja osallistumalla keskuksen harjoitusyritysten, kuten nuudelibaarin, polkupyörien tuunauspajan tai parturin toimintaan.

Projekteilla ja harjoitusyrityksillä tuetaan taloustaitoja, aloitteellisuutta ja luovaa ongelmanratkaisutaitoa. Aikuisen ohjaajan rooli on tukea prosessia pilkkomalla tavoitteita sopiviksi ja tekemällä edistystä näkyväksi. Katuideologian ja positiivisen pedagogiikan hengessä aikuisen roolia keskuksella voisi kuvailla parhaiten hiphop-maailmasta tutulla "hypeman"-termillä. Hypeman on hiphopartistin rinnalla

lavalla oleva rooli, joka nostattaa, innostaa, täydentää tarvittaessa ja ennen kaikkea antaa itse artistin eli toiminnan keskiössä olevan loistaa.

Huumoriin, kekseliäisyyteen ja iloon keskittymisessä on kyse ohjausmetodista, joka haastaa ohjaajaa miettimään vaihtoehtoisia tapoja tarttua vaikkapa motivaation puutteeseen. Yksi konkreettinen työkalu on käyttää ohjaustyössä oivalluttavia ja perinteistä kaavaa rikkovia malleja. Liikuntasisällöissä tällaisia voivat olla vaikkapa eri lajien yhdistelmät (esim. tennisfutis), omien tai ryhmän rajojen testaaminen (esim. heitto- tai potkuvoiman mittaaminen), säännöistä poikkeaminen (maali hyväksytään vain, jos pallo on kosketanut seinää) tai roolien vaihtaminen (nuoret keksivät itse sisällön ja opettavat sen ohjaajalle). Vaikuttavuutta voidaan lisätä edelleen antamalla nuorille itselleen mahdollisuus päättää, miten vaikkapa koripallotreeneissä rikotaan sääntöjä. Sääntöjä rikkoessa tulee opittua myös ne säännöt, joita rikotaan.

Aktiivisen toimijuuden mahdollistaminen

Aktiivisen toimijuuden mahdollistaminen ja osallistaminen näkyvät keskuksen toiminnassa mm. seuraavilla tavoilla:

- Osallistumisen näkyvät ja näkymättömät esteet on huomioitu ja niihin etsitään aktiivisesti ratkaisuja
- Toiminta on monin tavoin saavutettavaa
- Perustarpeisiin kiinnitetään huomiota
- Laajempaa yhteisöä osallistetaan talon toimintaan
- Omistajuutta siirretään aktiivisesti toimintaan osallistuville
- Yhteistyönä yli sektorirajojen
- Pelipaitaefektinä

Osallistaminen on rakenteellinen osa keskuksen jokapäiväistä toimintaa. Jotta nuori voi toimia yhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja kokea osallisuutta, on osallistumisen esteitä madallettava monipuolisesti. Toiminta on maksutonta (joihinkin toimintoihin voi liittyä nimellinen maksu), eikä omia varusteita tai tarvikkeita edellytetä. Keskuksen sijainti on keskeinen, eikä sinne pääsy velvoita vanhempia kускаamaan.

Ohjelma ja aukioloajat on suunniteltu niin, että keskus tavoittaa erilaisissa elämäntilanteissa olevia ja eri taustoista tulevia nuoria. Me-säätien yhteistyössä Helsingin Mellunmäessä on esimerkiksi havaittu, että aamupäivisin ennen koulupäivää tapahtuva toiminta tavoittaa hyvin maahanmuuttajataustaisia tyttöjä, sillä tuolloin heillä ei ole kotiin, kotikieleen tai uskontoon liittyviä opintoja tai velvollisuuksia.

Toimintakeskuksessa nuorten toiveisiin ja perustarpeisiin vastataan, jotta voimavaroja riittää vapaa-ajan toimintaan sitoutumiseen. Talolta on saatavilla esimerkiksi välipalaa ja ruokaa. Turvallisia aikuisia on aina paikalla ja aikuisen

kanssa pääsee keskustelemaan kahden kesken tarvittaessa. Myös nuorten perheitä osallistetaan toimintaan, jotta talo tulee heille tutuksi ja helposti lähestyttäväksi. Tämäkin tehdään nuorten itsensä suunnittelemalla tavalla. Vanhempien osallistumiseen ei liity urheiluseuratoiminnasta tuttua sosiaalista painetta, eli kukin voi osallistua tilanteensa mukaan, perheen voimavarat huomioiden. Osallistuminen tehdään mahdollisimman helpoksi: esimerkiksi monelle vanhemmalle osallistumisen ehto on se, että mukaan voi tulla koko perheen voimin, nuorempien sisarusten kanssa.

Kun osallistuminen on monipuolisesti mahdollistettu, yhteisöllisyys, kuuluvuuden tunne ja hyvä me-henki toimivat liimana keskuksen toiminnassa pysymiseen. Toimintakeskuksessa kartutetaan sosiaalista pääomaa, jonka perimmäinen tarkoitus on ohjata polkuja talon ulkopuolelle. Tämä näkyy konkreettisesti arjessa esimerkiksi siinä, että talon toimintaan tuodaan mukaan nuorten itsensä valitsemia roolimalleja ja esikuvia vieraileviksi ohjaajiksi tai mentoreiksi. Nuorten toimintakeskuksessa tehdään myös monialaista yhteistyötä eri sektoreiden, kuten sosiaalitoimen, koulujen ja nuorisotyön kanssa, jotta nuoria tavoitetaan toiminnan pariin laaja-alaisesti, ja jotta voidaan yhdessä rakentaa yhteyksiä eri palvelujen, yhteisöjen ja elämänalueiden välille.

Katuideologian ja yhteisötyön perusperiaate on se, että tieto, kokemus ja voima ovat yhteisössä. Toiminta perustuu paikallisiin tarpeisiin, eikä kokonaisuutta siten voida suunnitella valmiiksi etukäteen. Jotta toimintakeskus olisi aidosti yhteisöllinen, omistajuus on annettava nuorille. Nuoret ovat mukana varhaisesta suunnitteluvaiheesta päivittäistoimintaan: ohjelman ja sisällön kokoamisessa, sisustusvalinnoissa, brändityössä, ohjaustyössä ja vaikkapa budjetoinnissa.

Me-säätiön yhteisötyön keskeinen elementti on ns. pelipaitaefektin vahvistaminen. Sillä tarkoitetaan urheilumaailmasta tuttua joukkuehenkeä, ylpeyttä omasta porukasta, iloa, osallistumisen monia muotoja, yhteisöllisyyttä ja sitoutumista väljään sosiaaliseen rakenteeseen. Nuorten toimintakeskus on rykelmä hyvin ryhmäytettyjä porukoita, jotka kaikki tuntevat kuuluvansa myös isompaan, toimintakeskuksen ja alueen yhteisöön.

Teknologia

Me-säätiön vaikuttamisen mittaamisen teknologiaa käytetään yhteisötoiminnassa Mellunmäessä sekä noin 20 muussa yhteisötalossa. Teknologian avulla voidaan vaivattomasti ja turvallisesti kerätä tietoa toiminnan osallistujien taustasta (mm. syrjäytymiselle altistavat riskitekijät, jotka liittyvät perheen sosioekonomiseen tilanteeseen), sekä toiminnan hyvinvointivaikutuksista. Nuoria ohjataan rekisteröitymään jäseniksi, mutta rekisteröitymättömyys ei ole este toimintaan osallistumiselle.

Me-säätiön jo olemassa olevaa teknologiaa myös sovitetaan toimintakeskuksen käyttöön. Vaikuttavuuden mittaamisen ohella Me-säätiö kehittää nuorten toimintakeskukseen myös pedagogista teknologiaa, jonka tavoitteena on tuoda struktuuria harrastuspolkuihin, auttaa nuoria toimintakeskuksessa toimimisessa ja

tuoda samasta toiminnasta kiinnostuneita nuoria yhteen. Teknologiset ratkaisut voivat toimia väylänä luoda kohtaamisia ja rakentaa epämuodollisista yhteisöistä tiiviimpiä porukoita. Oikein hyödynnettynä esimerkiksi puhelinsovelluksella voidaan madaltaa kynnystä osallistua toimintaan, tavoittaa nuoria ja luoda polkuja kohti merkityksellistä osallisuutta ja uusia taitoja. Teknologia ei ole itseisarvo, vaan toimii pedagogiikan välineenä. Teknologian avulla voidaan tavoittaa nuoria tavoilla, jotka tuntuvat heille luontevilta.

Lähteet

Lähde 1: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy.
<https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-syrjaytymisen-ehkaisy> Luettu 15.4.2025.

Lähde 2: International journal of development education and global learning.
Spitting rhymes and changing minds: Global youth work through hip-hop.
<https://journals.uclpress.co.uk/ijdeg/article/id/1916/> Luettu 14.4.2025.